

POWIAT
BRZESKI

BRZEG

powiat brzeski

Zamek Piastów Śląskich

Dwór obronny w Brzegu wymieniano już w 1235 roku. Z kolei murowany zamek powstał prawdopodobnie z inicjatywy Bolka I Świdnickiego około 1296 roku. Pierwsza przebudowa miała miejsce około 1342 roku przez Bolesława III. Po nim na zamku w Brzegu mieszkał jego syn Ludwik I, który rozbudował rezydencję w latach 1359-1398. W 1521 roku księciem brzesko-legnickim zostaje Fryderyk II. W 1538 roku na zamku wybuchł pożar i spaleniu uległy apartamenty książęcej. Książę ufortyfikował zamek oraz przystąpił do gruntownej przebudowy w latach 1544-1560. Po śmierci Fryderyka II prace kontynuuje jego syn Jerzy II. Przebudowano skrzydło południowe, wzniesiono skrzydło wschodnie z zachowanymi do dziś renesansowymi salami. Rzeźba dekoracyjna, składająca się z 24 popiersi władców, książąt a także ówczesnych właścicieli Brzegu – Jerzego II i jego żony Barbary, zdobiąca bramę powstała według Kroniki Polskiej wydanej w 1518 roku w Krakowie. W latach 1654-1664 odnowiono wnętrza oraz zbudowano tor jeździecki, a około 1670 roku w zamkowym ogrodzie wzniesiono ptaszarnię i strzelnicę.

W listopadzie 1675 roku umiera Jerzy IV Wilhelm, ostatni piastowski książę brzesko-legnicko-wołowski. Miasto wraz zamkiem przeszły we władanie Habsburgów. Pod koniec XVII i z początkiem XVIII wieku Brzeg był okresowo rezydencją różnych książąt austriackich. W 1701 roku ponownie częściowo odnowiono zamkowe wnętrza. Niestety, w trakcie oblężenia Brzegu przez wojska pruskie w 1741 roku zamek mocno ucierpiał. Zniszczeniu uległy niemal dwie trzecie założenia. Z rozkazu króla Fryderyka II w ocalałych

wnętrzach urządzono magazyny żywnościowe. W 1801 roku pożar uszkodził skrzydło południowo-zachodnie i górną część Wieży Lwów. Na szczęście cztery lata później przeprowadzono remont. Po zlikwidowaniu magazynów wojskowych w latach 1925-1926 miasto przejęło zamek i nastąpiła adaptacja zabytku na cele muzealne oraz przygotowywano się do rekonstrukcji zniszczonego przez zaniedbanie obiektu. Założenie ponownie ucierpiało w trakcie II wojny światowej. Rekonstrukcję krużganków oraz odnowienie zamku nastąpiło w latach 1966-1978. Dziś zamek w Brzegu jest obowiązkowym miejscem wycieczek po mieście oraz województwie opolskim. W jego murach znajduje się Muzeum Piastów Śląskich, a w piwnicach największy w Europie zespół nagrobków przedstawicieli jednej dynastii.

Brama zamkowa na fotografii z pocz. XX wieku ze zbiorów Wojewódzkiej Biblioteki Publicznej w Opolu (reprod. Stanisław Królikowski)

Zamek książąt brzeskich jest jednym z najważniejszych punktów na historycznej mapie województwa opolskiego, a jego pięknie zdobiona brama należy do głównych zabytków w Polsce (fot. Marek Gaworski)

Muzeum Piastów Śląskich

49-300 Brzeg, Plac Zamkowy 1
tel./faks: +48 77 416 42 10,
+48 77 416 32 57
www.zamek.brzeg.pl

Godziny otwarcia:

wtorek, czwartek - niedziela

10.00 - 16.00

(kasa biletowa czynna do godz. 15.30)

środa 10.00 - 18.00

(kasa biletowa czynna do godz. 17.30)

W soboty wstęp wolny

Zamek w Brzegu na XVIII-wiecznym rysunku Friedricha Bernharda Wenera, Topographia Silesiae, arch. Biblioteka Uniwersytecka we Wrocławiu (T2_0297a)

Piastowski zamek na zdjęciu lotniczym od strony północno-zachodniej (fot. Stanisław Królikowski)

Jedna z zamkowych sal w najstarszej części rezydencji. Szczególną uwagę zwraca bogate zdobienie sufitu (fot. Marek Gaworski)

W piwnicach zamku znajduje się największy w Europie zespół nagrobków przedstawicieli jednej dynastii (fot. Marek Gaworski)

Brzeski zamek zwany jest popularnie "Śląskim Wawelem" od renesansowych krużganków, które upodabniają go do krakowskiej rezydencji królewskiej (fot. Mariusz Przygoda)

JANÓW

gmina Olszanka

Pałac rodziny Moll z Brzegu

Dobrze zachowany i niezwykle ciekawy architektonicznie pałac znajduje się w północnej części wsi. Pierwsze informacje o Janowie pochodzą z 1409 roku, kiedy to nosił on nazwę Johnsdorf. Do grona wielu właścicieli możemy zaliczyć rodzinę Tschirschkich (od około 1765 roku), którzy po przejęciu wsi przebudowali dawny średniowieczny zamek w murowany dwór. Wówczas była to niewielka budowla o dwutraktowym układzie wewnątrz. Wejście do środka prowadziło przez barokowy portal, zachowany do dziś jako wejście do piwnicy. W 1828 roku Janów należał do Gepperta, a od 1845 roku wchodził w skład majątku rodziny von Pfeil z Krzyżowic. Po 1886 roku sprzedali oni wieś Albrechtowi Winkler, który na początku XX wieku pozbył się wsi na rzecz rodziny Mollów. Nowi właściciele byli fabrykantami z Brzegu, do których należała m.in. garbarnia w mieście. Przebudowę dworu w okazały, eklektyczny pałac zapoczątkowano w 1904 roku. Całkowite prace zakończone zostały przez Otto Molla w 1913 roku. W rękach jego rodziny Janów pozostał do 1945 roku. Pałac po przebudowie uzyskał wysoką wieżę, loggię, nowe wnętrza oraz mansardowy dach. Obecnie budowla znajduje się w dobrym stanie technicznym i otoczona jest niewielkim parkiem krajobrazowym.

Altana na linii murów założenia parkowego
(fot. Marek Gaworski)

Pałac od strony północnej. Eklektyczny wygląd budowli jest wynikiem przebudowy zapoczątkowanej w 1904 roku
(fot. Marek Gaworski)

Pałac w Janowie jest obecnie własnością prywatną. Najokazalej prezentuje się od strony wschodniej. Budowla otoczona jest parkiem w stylu angielskim
(fot. Marek Gaworski)

Pałac wiosną 2009 roku w trakcie prac remontowych
(fot. Marek Gaworski)

Fragmenty pałacu. U góry boczne wejście po południowej stronie, u dołu taras w zachodniej części budowli (fot. Marek Gaworski)

JĘDRZEJÓW

gmina Grodków

Pałac rodziny von Francken-Sierstopff

Pałac w Jędrzejowie został w 1966 roku zniszczony przez pożar, jednak w latach siedemdziesiątych XX wieku został odbudowany i dziś w jego murach mieści się Ośrodek Pomocy Społecznej (fot. Marek Gaworski)

Jędrzejów powstał około 1250 roku. Prawdopodobnie już w średniowieczu tutejszy zamek należał do zakonu krzyżackiego. Od XIV wieku wieś była własnością Franza von Rottenberg, Gabriela von Hundt i rodziny von Hennenberg. W XVIII wieku należała do rodziny von Frankenberg. W 1830 roku Jędrzejów znalazł się w rękach rodziny Teodora von Gilgenheimb, który w miejscu zrujnowanego pałacu zbudował nową rezydencję. W 1851 roku majątek należał już do hrabiego Harrego von Francken-Sierstopff, a ten rozbudował pałac według swojego pomysłu. Plany wykonał Carl Lüdecke i w 1868 roku zakończono pierwszą fazę budowy. Kolejne prace prowadzono w 1882 roku. Po dobudowaniu skrzydła wschodniego z okrągłą wieżą powstała dwukondygnacyjna, neogotycka budowla o nieregularnym planie, z blankami, krenelażem, wieżyczkami i czterokondygnacyjną kwadratową wieżą. Wnętrza urządzono również w stylu neogotyckim. Ostatnim właścicielem Jędrzejowa przed 1945 rokiem był hrabia Harry von Francken-Sierstopff. W 1966 roku pożar zniszczył część skrzydła wschodniego i południowego, na szczęście w latach 70-tych XX wieku pałac został odbudowany i dziś w jego murach mieści się Ośrodek Pomocy Społecznej.

Popiersia cesarzy rzymskich na murze odgradzającym dawną rezydencję od części gospodarczej (fot. Marek Gaworski)

Okna w typowo neogotyckim stylu zdobią taras nad głównym wejściem do pałacu. Wieżę zamku ozdobi herb rodu Francken-Sierstopff (fot. Marek Gaworski)

fot. Mariusz Przygoda

Pałac w Jędrzejowie na starej fotografii
Wojewódzka Biblioteka Publiczna w Opolu (fot. Stanisław Królikowski)

KOPICE

gmina Grodków

Pałac Schaffgotschów

Obecnie pałac w Kopicach to malownicza ruina, jednak dawniej była to najpiękniejsza rezydencja szlachecka na Opolszczyźnie. Przed wiekami miejscowe dobra należały m.in. do rodzin von Borsnitz, von Bess, von Neckern, von Rosenthal, von Spatgen oraz Francken von Sierstorpff. W 1859 roku stały się własnością rodziny von Schaffgotsch, która zamieszkiwała pałac do 1945 roku. Neogotycka budowla została wzniesiona około 1863 roku w miejscu poprzedniego, barokowego dworu. Budowlę zaprojektował Carl Lüdecke z Wrocławia, a po nim pracami kierował Carl Heidenreich. Pałac otoczono wielkim parkiem romantycznym, który następnie przechodził w naturalny pejzaż. Tu znajdowały się m.in. sztuczna ruina, kaplica grobowa, świątynia Diany, pawilony grecki i chiński oraz figura Nike. Pałac w Kopicach został zniszczony pod koniec lat pięćdziesiątych XX wieku w wyniku podpalenia. Obecnie został on zakupiony przez dużą firmę, lecz kiedy zacznie się odbudowa rezydencji nie wiadomo.

Pałac w całej okazałości na pocztówce z 1916 roku.
Widok od strony zachodniej

Pałac w Kopicach wraz z założeniem parkowo-ogrodowym na fotografii lotniczej z lat 30-tych XX wieku

Pałac na kolorowej pocztówce z 1927 roku
od strony ogrodu w stylu francuskim

Ruiny kaplicy w południowej części pałacu. W niektórych miejscach można odnaleźć jeszcze fragmenty różnokolorowej mozaiki na podłodze świątyni (fot. Marek Gaworski)

Ruiny pałacu w Kopicach uznawane są za jedne z najbardziej malowniczych na Śląsku. Neogotyckie, strzeliste elementy budowli nadają ruinie charakter tajemniczości i romantyzmu. Jeszcze przed kilkudziesięciu laty pałac był wspaniałą reprezentacyjną budowlą niemieckiego rodu (fot. Marek Gaworski)

Widok pałacu z "lotu ptaka" (fot. Stanisław Królikowski)

Fragmenty neogotyckiej rezydencji na zdjęciu jesienią 2007 roku
(fot. Marek Gaworski)

KRZYŻOWICE

gmina Olszanka

Pałac rodziny von Pfeil

Według badań prowadzonych przez rodzinę von Pfeil, nazwa miejscowości Kreisewitz (Krzyżowice) łączy się z imieniem Criso, krewnego legendarnego Piotra Własta. W 1235 roku Walter von Crisowitz jako dziesięcinę otrzymał kościół, który był wybudowany ku czci świętego Blasiusa. W XV wieku powstała z tego nazwa Krzyżowice, na pamiątkę urodzonego w 1370 roku późniejszego rektora uniwersytetu krakowskiego, Franciszka Krzyżowca. Słowo „krzyż” powstało poprzez przeinaczenie słowa „Kreis”. Wieś wzmiankowana była ponownie w 1273 roku. W średniowieczu należała m.in. do rodziny von Leyningen, od 1580 roku do Georga von Kittlitz. W późniejszym czasie Krzyżowice należały do pruskiego rządu. W 1845 roku w majątku istniał dwór lub pałac, jednak nie wiadomo dokładnie przez kogo i kiedy został zbudowany. Od 1860 roku do 1945 roku był w posiadaniu rodziny von Pfeil und Klein Ellguth. Dobrze zachowany pałac, obecnie zamieszkuje go kilka rodzin.

Pałac w Krzyżowicach w 1928 roku na zdjęciu ze zbiorów rodziny von Pfeil (fot. Marek Gaworski)

Widok pałacu od strony północnej. Stan z 2007 roku (fot. Marek Gaworski)

Herb rodziny von Pfeil und Klein Ellguth, do której dobra w Krzyżowicach należały od 1860 do 1945 roku

Kolorowy obraz pałacu namalowany w latach 20-tych XX wieku

Główna część pałacu od strony południowej. Obecny wygląd budowli jest efektem przebudowy przez rodzinę von Pfeil

Rodzina gospodarza Krzyżowic, hrabiego von Pfeil wraz z krewnymi von Oheimb z Wronina. Zdjęcie na schodach przed pałacem

LEWIN BRZESKI

gmina Lewin Brzeski

Pałac rodziny von Bees

Widok pałacu po wschodniej stronie. W tej części znajduje się również niewielki park w stylu angielskim, założony w czasie ostatniej przebudowy (fot. Marek Gaworski)

Lewin Brzeski - miasto będące siedzibą gminy, usytuowane jest w pobliżu ujścia Nysy Kłodzkiej do Odry. Lokowane było w połowie XIII wieku przez Bogusza z Pogorzeli.

Pałac w stylu barokowym znajduje się w południowej części miasta. Budowę zapoczątkował hrabia Otton Leopold von Bees w 1772 roku, a nowa rezydencja stanęła w miejscu poprzedniej, spalonej w 1666 roku. W 1860 roku, w czasie gdy Lewin należał do hrabiego Wilhelma Bernharda Juliusa von Eckardstein, pałac został gruntownie wyremontowany. Zmianie uległy także wnętrza, które zmodernizowano zgodnie z duchem nowych czasów. Pałac zbudowano na planie podkowy. Jest to budowla piętrowa, nakryta czterospadowym dachem, dawniej mansardowym. Główne wejście prowadzi przez balkonowy portal umieszczony w centralnej części fasady. Wnętrza posiadają układ dwutraktowy. Przed dawną rezydencją rodziny von Bees znajduje się mały dziedziniec, a z tyłu budowla otoczona jest małym parkiem krajobrazowym. Pałac uległ zniszczeniu podczas pożaru w 1955 roku, jednak został wyremontowany i dziś w jego murach znajduje się miejscowe gimnazjum.

Pałac w stylu barokowym znajduje się w południowej części miasta. Budowę zapoczątkował hrabia Otton Leopold von Bees w 1772 roku, a nowa rezydencja stanęła w miejscu poprzedniej, spalonej w 1666 roku (fot. Marek Gaworski)

W 1860 roku pałac został gruntownie wyremontowany przez hrabiego Wilhelma Bernharda Juliusa von Eckardstein, a remont w czasach współczesnych przywrócił mu dawny blask utracony po II wojnie światowej (fot. Marek Gaworski)

Pałac na XIX-wiecznej litografii A. Dunckera

Dziedziniec przed głównym wejściem do pałacu. Zdjęcie z 2007 roku (fot. Marek Gaworski)

ŁOSIÓW

gmina Lewin Brzeski

Pałac zakonu joannitów

Pierwsze informacje o Łosiowie pochodzą z 1238 roku i wówczas miejscowość występowała pod nazwą Lossowe. Kolejna informacja o wsi pochodzi z 1284 roku.

Wieś od XIII wieku była własnością joannitów i za ich sprawą w Łosiowie powstała komtura zakonu. Majątek został odebrany zakonowi w 1810 roku w wyniku sekularyzacji.

Jednym z komturów zakonu był na początku XVIII wieku Leopold Fryderyk von Jauer, który m.in. ufundował w 1709 roku figurę św. Jana Nepomucena ocalałą do dnia dzisiejszego. Na przestrzeni wieków majątek należał również do hrabiego von Herberstein, von Wartenburg, hrabiego von Reuk oraz do rodziny brzeskich przemysłowców o nazwisku Moll.

Pałac w Łosiowie został przebudowany pod koniec XIX wieku przez rodzinę Brieger. Ciekawym fragmentem budowli są kolumny jońskie po południowej stronie pałacu, który otoczony jest pięknym parkiem w stylu angielskim.

Pałac otoczony jest przez starannie utrzymany park w stylu angielskim. Znajduje się w nim wiele cennych okazów starodrzewia
(fot. Marek Gaworski)

Park wiosną 2009 roku (fot. Marek Gaworski)

Widok pałacu po południowej stronie.
W tej części budowli zdecydowanie wyróżniają się jońskie kolumny zdobiące fasadę.
Zdjęcie z 2009 roku (fot. Marek Gaworski)

Wieś od XIII wieku była własnością joannitów i za ich sprawą w Łosiowie powstała komtura zakonu oraz widoczny na zdjęciu pałac. W 1810 roku w wyniku sekularyzacji majątek został odebrany zakonowi i przekazany w prywatne ręce (fot. Marek Gaworski)

SULISŁAW

gmina Grodków

Pałac rodziny von Francken-Sierstorpff

Pałac od strony południowej wiosną 2007 roku
(fot. Marek Gaworski)

Pałac w Sulisławiu w całej okazałości od strony zachodniej. Stan z 2007 roku, zanim jeszcze rozpoczęto remont budowli (fot. Marek Gaworski)

Mała wieś położona niedaleko Grodkowa w średniowieczu należała m.in. do rodziny Zedlitzów. Kolejnym znanym właścicielem była w 1776 roku rodzina Bordelebehn. W 1814 roku Sulisław należał do cesarza Wilhelma I, który z kolei przekazał go hrabiemu Yorkowi von Wartenburg za zasługi w wojnie z Napoleonem. W 1888 roku wieś należała do hrabiego Hansa Karla von Schaffgotsch z Kopic, a ten niebawem przystąpił do budowy lub rozbudowy nowego pałacu. W wyniku prac powstała eklektyczna budowla, założona na planie nieregularnego czworoboku z wieżą w południowo-wschodnim narożniku. W 1909 roku majątek został oddany w dzierżawę, by w 1919 roku stać się własnością rodu Francken-Sierstorpff. W ich posiadaniu Sulisław pozostał do 1945 roku. Pałac położony jest w pięknym parku i znajduje się w dobrym stanie technicznym. Po wojnie w latach 70-tych XX wieku przeprowadzono w nim remont i przekazano na szpital dla Komendy Wojewódzkiej w Opolu. Obecnie pałac jest remontowany z przeznaczeniem na hotel.

Pięknie zdobione piece kaflowe na parterze dawnej rezydencji rodziny von Francken-Sierstorpff, która zamieszkiwała pałac do 1945 roku (fot. Marek Gaworski)

WRONÓW

gmina Lewin Brzeski

Pałac rodziny von Schalscha

Informacje o wsi pochodzą z 1374 roku. Początkowo była to własność rodziny Waldau. Budowla o charakterze rezydencjonalnym została zbudowana na przełomie XVIII i XIX wieku.

Pałac w 1867 roku zakupił hrabia Aleksander von Schalscha od Engelberta von Fürstenberg. Według właściciela był on zbyt mały, więc w 1907 roku hrabia Emanuel von Schalscha rozbudował go przy dużej pomocy architekta Roberta Webera. Pałac otoczony XIX-wiecznym parkiem, znajduje się na lewym brzegu Odry, w niewielkiej odległości od rzeki. Jest to budowla na planie prostokąta ze wspomnianą częścią wschodnią dobudowaną w XX wieku. Nad pałacem góruje kwadratowa wieża o zaokrąglonych rogach, zbudowana w pierwszych latach XX wieku. Wewnątrz budowli zachowało się niewiele fragmentów dawnego wystroju – drewniane boazerie, kominki i sztukaterie. Pałac jest własnością prywatną.

Herb rodziny von Furstenberg

Kartusz herbowy dawnych właścicieli w górnej części środkowego ryzalitu (fot. Marek Gaworski)

Pałac w czasie swojej świetności, w okresie, gdy należał do hrabiego Emanuela von Schalscha. W przebudowie pałacu pomagał wówczas Robert Weber, autor wielu archiwalnych zdjęć śląskich rezydencji

Jedno z wnętrz na zdjęciu z 1908 roku

Pałac we Wronowie położony jest w otoczeniu parku i w niewielkiej odległości od Odry. Stan z 2006 roku (fot. Marek Gaworski)